

จาก “ ทาวน์เฮาส์ ” สู่ “ บ้านแห่งชีวิต ”

จากการศึกษามิติที่ซ่อนอยู่และซ่อนทับของการอาศัยอยู่ใน “ทาวน์เฮาส์” ทั้งข้อมูลด้านเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลจากกรณีศึกษา ทำให้พบว่าภารกิจที่จะออกแบบทาวน์เฮาส์ซึ่งเป็นที่พักอาศัยที่มีรูปแบบซ้ำ ๆ กันและมีพื้นที่ ๆ จำกัดให้สามารถรองรับชีวิตผู้คนที่มีความหลากหลาย ชับซ้อน เปลี่ยนแปลง แตกต่างกันไปในแต่ละคน แต่ละวัย ให้เป็นบ้านแห่งชีวิตที่มีความอบอุ่น ปลอดภัย เอื้อให้พวกเขาเหล่านั้นได้มีโอกาสสัมผัสเสลา สารและวิถีชีวิตหรือให้อิสระต่อพวกเขาได้พักผ่อนได้แสดงตัวตนอย่างเต็มที่นั้น จะต้องมองภาพทาวน์เฮาส์เป็น 3 ภาพ ได้แก่

5.1 “ภาพปรากฏ” เพื่อรองรับการซ้อนทับของประโยชน์ใช้สอย

เป็นการปรากฏของการใช้ประโยชน์ใช้สอยทั่วไปในแต่ละส่วนของทาวน์เฮาส์ที่จะสามารถรองรับความต้องการพื้นฐานของผู้อยู่ แต่ด้วยความที่ทาวน์เฮาส์มีขนาดของพื้นที่ที่จำกัด จึงมักเกิดปัญหาความไม่เพียงพอต่อการใช้งานในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในกรณีที่ต้องรองรับครอบครัวขนาดใหญ่ตลอดจนมักเกิดปัญหาการขาดแคลนและความไม่เหมาะสมของส่วนครัว เก็บของ ตากผ้า และพื้นที่สีเขียว ดังนั้นการจะออกแบบที่พักอาศัยประเภททาวน์เฮาส์เพื่อให้ผู้อยู่มีความ สุขกาย สบายใจในเบื้องต้นนั้น อันดับแรกจะต้องทำอะไรให้พื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัดนี้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่าง สูงสุด ตลอดจนมีศักยภาพพอที่จะขยายเพื่อเพิ่มพื้นที่ได้บ้างภายใต้กรอบของอาคารที่มีอยู่ ซึ่งแนวทางการแก้ ปัญหาที่สำคัญก็คือ การใช้มิติซ้อนทับของประโยชน์ใช้สอย ซึ่งเป็นมิติที่มีลักษณะของพื้นที่และองค์ประกอบทาง สถาปัตยกรรมในแต่ละแห่งสามารถรับประโยชน์ใช้สอยได้หลากหลาย และด้วยพื้นฐานนี้เองทำให้พบว่าภารกิจออกแบบทาวน์เฮาส์ที่มีพื้นที่จำกัดเพื่อขจัดปัญหาความไม่เพียงพอและความไม่เหมาะสมของพื้นที่นั้น ทาวน์เฮาส์จะต้องเป็น

5.1.1 สถาปัตยกรรมแห่งการมีพื้นที่เอนกประสงค์

เป็นพื้นฐานของแนวคิดที่ทำให้พื้นที่หนึ่ง ๆ สามารถรองรับประโยชน์ใช้สอยได้หลากหลายโดยไม่จำเป็นต้องเพิ่มพื้นที่ แต่เป็นการใช้พื้นที่ที่มีอยู่ในเกิดความคุ้มค่าที่สุด เนื่องจากแต่ละบริเวณไม่ได้รองรับกิจกรรมเดียวตลอดเวลา แต่มีการหมุนเวียนการใช้ เช่น ส่วนพักผ่อนที่โถงชั้นล่างสามารถใช้เป็นทั้งที่รับแขก ที่ทำงานและที่รับประทานอาหาร หรือส่วนรับประทานอาหารสามารถใช้เป็นส่วนรับแขก ทำงาน และพักผ่อน หรือพื้นที่ครัวไฟสามารถใช้ซักล้างได้ เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้จะทำให้ทาวน์เฮาส์มีพื้นที่ที่รองรับกิจกรรมเดียวกันหลายบริเวณ ทำให้สมาชิกภายในครอบครัวมีโอกาสได้เลือก และลดปัญหาการใช้ที่ซ้ำซ้อน ซึ่งจะเห็นได้ชัดโดยเฉพาะทาวน์เฮาส์ที่รองรับครอบครัวขนาดใหญ่

เพราะฉะนั้นการออกแบบทาวน์เฮาส์จะต้องแบ่งพื้นที่ด้วยการจัดตามโซน โดยแบ่งเป็นโซนหลัก 3 โซน และแต่ละโซนประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ที่สามารถทำหน้าที่ทดแทนกันได้อย่างชัดเจนคือ

- โซนพื้นที่ร่วม ประกอบด้วย ส่วนพักผ่อน รับประทานอาหาร รับแขกและทำงาน
- โซนพื้นที่ส่วนตัว ประกอบด้วย ส่วนนอน พักผ่อน ทำงานและแต่งตัว
- โซนพื้นที่บริการ ประกอบด้วย ส่วนซักล้างและครัวไฟ

สำหรับส่วนอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากส่วนที่อยู่ในโซนหลักดังกล่าว เช่น ส่วนเก็บของ จอตรง ตากผ้าและน้ำล้าง เป็นพื้นที่ที่มีขอบเขตของตัวเองชัดเจน สามารถแยกไปตามบริเวณต่าง ๆ ของทาว์นเฮาส์ตามความเหมาะสม (ดูภาพที่ 109 ประกอบ)

5.1.2 สถาปัตยกรรมที่มีการซ่อนทับทางตั้งในพื้นที่บริการ

เป็นการทำโหลสเปซในส่วนพื้นที่บริการซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีประโยชน์ใช้สอยที่ชัดเจน แน่นนอน ดायตัว ได้แก่ ส่วนครัวไฟ กับซักล้าง ส่วนจอตรง และบริเวณโถงบันไดที่เป็นทางสัญจรเพื่อเชื่อมระดับภายในอาคาร ให้สามารถรองรับประโยชน์ใช้สอยที่มักจะเป็นปัญหา เช่น ที่ตากผ้า หรือประโยชน์ใช้สอยที่มักมีไม่พอเพียงต่อความต้องการ เช่น พื้นที่เก็บของ ดังที่กิดดี เวียงเพิม (2537 : 137) ได้กล่าวไว้ว่า สำหรับทาว์นเฮาส์ขนาดเล็กเท่าที่กฎหมายกำหนด มักจะเกิดการต่อเติมในส่วนของครัว โรงรถ เก็บของ กันแดดฝน ตามลำดับ ซึ่งประโยชน์ใช้สอยที่มีปัญหาเหล่านี้ก็มีหน้าที่เป็นส่วนบริการหรือมีส่วนส่งเสริมและสอดคล้องกับพื้นที่บริการที่มีอยู่เหล่านั้นเป็นเบื้องต้นอยู่แล้ว

เพราะฉะนั้นในการออกแบบทาว์นเฮาส์จะต้องให้ความสำคัญกับสเปซเหนือศีรษะเพื่อที่จะซ่อนระนาบพื้นที่ทางแนวตั้งในพื้นที่บริการที่สำคัญอันได้แก่ ครัวไฟกับซักล้าง และส่วนจอตรง เพื่อรองรับการเก็บของ อีกทั้งในพื้นที่ใต้หลังคาเหนือโถงบันได เพื่อรองรับการตากผ้า (ดูภาพที่ 110 ประกอบ)

5.1.3 สถาปัตยกรรมที่มีผนังสำหรับเก็บของ

ในการอาศัยอยู่ในบ้านนั้น ยังมี "ของ" ที่ไม่ได้้อยู่อย่างหลบซ่อน เช่น ของสะสม ของประดับบ้าน หรือของตั้งโชว์ต่าง ๆ ตลอดจนของที่คงไว้สอยอยู่เป็นประจำ เช่น หนังสือ เสื้อผ้า เครื่องใช้ต่าง ๆ ถ้าไม่มีการจัดเก็บที่ดี ก็จะมีผลอย่างสูงต่อการรบกวนพื้นที่อันมีอยู่อย่างจำกัดของทาว์นเฮาส์ แต่ถ้ามีการจัดเก็บที่ดี นอกจากจะทำให้สัมผัสหยิบใช้ได้สะดวกและประหยัดเนื้อที่แล้ว ที่เก็บของเหล่านี้ยังเสมือนเป็นที่เก็บประวัติของครอบครัว หรือเป็นพิพิธภัณฑ์แห่งชีวิตส่งผลให้เห็นร่องรอยแห่งอดีต เป็นสะพานพาให้ใจข้ามไปสู่เรื่องราวที่ประทับใจต่าง ๆ ที่ผ่านมา ดังที่ Borchelard (1969 : 78-85) ได้กล่าวถึงตู้เสื้อผ้าไว้ว่าเป็นเสมือนศูนย์กลางของความมีระบบระเบียบที่ยิ่งใหญ่ของบ้าน อีกทั้งยังเป็นที่จะลึกลงประวัติศาสตร์ของครอบครัว เมื่อเปิดตู้เสื้อผ้าออกมา ก็จะไต่กลิ่นของผ้าต่าง ๆ ที่ซ่อนทับไว้อยู่ เอื้อให้ระลึกถึงอดีตต่าง ๆ ที่ผ่านมา

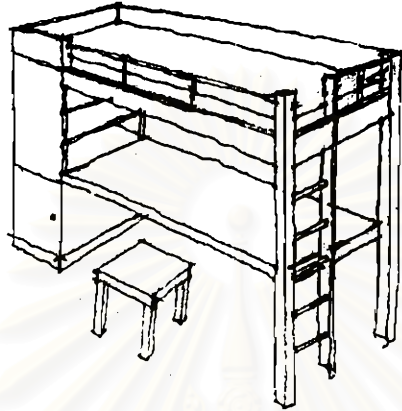
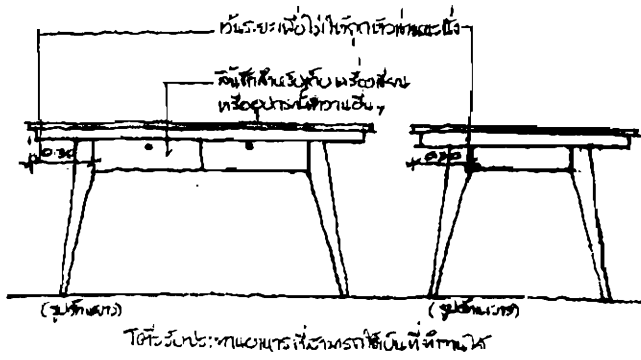
เฟอร์นิเจอร์ที่เหมาะสมที่จะรองรับของเหล่านี้ที่สุดก็คือ ตู้หรือชั้นวางของต่าง ๆ การจะซื้อตู้หรือชั้นวางของสำเร็จรูปซึ่งมักจะเป็นเฟอร์นิเจอร์ที่มีขนาดใหญ่พอสมควรเข้ามาใช้ นอกจากจะไม่สะดวกที่จะขนย้ายภายในพื้นที่อันจำกัดของทาว์นเฮาส์แล้ว ในความไม่พอดีกันระหว่างขนาดของตู้หรือชั้นกับสเปซที่มีอยู่ ก็จะทำให้เหลือเศษของพื้นที่ที่เสียไปโดยเปล่าประโยชน์ อีกทั้งตู้หรือชั้นที่ซื้อมา ถึงแม้จะมีขนาดใหญ่แต่ก็มักจะไม่ใหญ่พอที่จะบรรจุของที่นับวันจะมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ขนานไปกับชีวิตของผู้อยู่ ดังนั้นในบริเวณที่มีโอกาสเก็บของเหล่านี้ เช่น บริเวณโถงชั้นล้าง ห้องนอน ครัวไฟกับซักล้าง ฯลฯ ควรทำที่วางของ เก็บของ เป็นส่วนหนึ่งของผนัง มีขนาดใหญ่เต็มผนังหรือทำหน้าที่เป็นผนังภายในได้ในตัวในรูปของตู้หรือที่วางของแบบติดตั้งในที่ (Built-in) ซึ่งนอกจากจะสามารถบรรจุของได้มาก ช่วยให้ประหยัดเนื้อที่ ประหยัดค่าใช้จ่ายและประหยัดเวลาที่ไม่ต้องทำผนังแล้ว ตู้หรือที่วางของแบบติดตั้งในที่นี้ยังช่วยเป็นล้นประดับตกแต่งภายในให้แก่ทาว์นเฮาส์ได้อีกด้วย (ดูภาพที่ 111 ประกอบ)

5.1.4 สถาปัตยกรรมที่เอื้อต่อการมีพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้น

"ต้นไม้" มีส่วนช่วยนำความร่มรื่น สวยงาม มาสู่ตัวอาคาร ดังที่สันติได้กล่าวไว้ในหนังสือบ้านไทย (2532 : 169) ไว้ว่า ถ้ามีการประสานกันอย่างแนบแน่นระหว่าง พื้นดิน แสงแดด อากาศ ต้นไม้และตัวเรือน อย่างพึงพิงและไม่เบียดเบียนกัน "ความงาม" ก็จะปรากฏ หรือแม้กระทั่งถ้ามนุษย์อยู่กับธรรมชาติ เข้ากับธรรมชาติ ก็จะมีผลให้เกิด "ความดี" ความเอื้ออาทรเป็นจุดเริ่มต้นแห่งสังคม ดังที่ ส.ศิวรักษ์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือบ้านแสนรัก (2542 : 31) ว่า ถ้ามนุษย์เข้ากับธรรมชาติเป็นไปตามธรรมชาติไม่เอาเปรียบธรรมชาติ ชีวิตก็จะไม่รุนแรง เห็นเพื่อนมนุษย์ เป็นเพื่อน เห็นสัตว์เป็นเพื่อน เห็นต้นไม้เป็นเพื่อนเท่าเทียมกัน

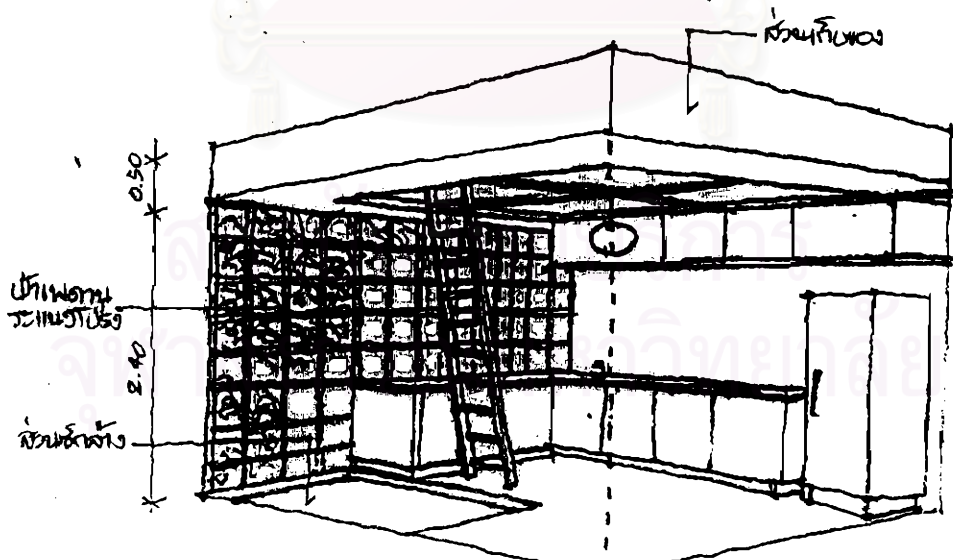
ด้วยความที่ต้นไม้มีความสำคัญเช่นนี้ แต่ทั้งโครงการบ้านจัดสรรประเภททาวน์เฮาส์และตัวอาคารทาวน์เฮาส์ต่างมีพื้นที่ว่างสีเขียวไม่มากนัก วิธีการที่จะเพิ่มพื้นที่สีเขียวโดยรบกวนพื้นที่ที่มีอยู่เดิมให้น้อยที่สุด นอกจากจะหลีกเลี่ยงการต่อเติมอาคารอันเป็นการรบกวนที่ว่างที่มีอยู่แล้ว ในการออกแบบทาวน์เฮาส์จึงควรที่จะเอื้อให้มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้นภายใต้ที่ว่างที่มีขนาดเท่าเดิม ด้วยการให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่อยู่ภายนอกอาคารว่าสามารถที่จะนำต้นไม้เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างไรได้บ้าง ซึ่งมีแนวทางหลักที่สำคัญ 4 แนวทาง คือ (ดูภาพที่ 112 ประกอบ)

- การเอาต้นไม้มาเป็นองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นการใช้ต้นไม้มาทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมได้ในตัวเช่น การปลูกต้นไม้แทนรั้ว เสมือนกับเป็นรั้วธรรมชาติ การปลูกต้นไม้เป็นหลังคาและผนังเพื่อช่วยกันความร้อนมาสู่ตัวอาคาร เป็นต้น
- การนำเอาต้นไม้เข้ามาประสานกันองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม เป็นการออกแบบองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมให้มีลักษณะที่มีช่องว่างให้ต้นไม้ต่าง ๆ ได้เข้ามาสอดประสานในช่องว่างนั้นเช่น การทำรั้วระแนงโปร่งให้ต้นไม้เกาะยึด นำต้นไม้ใส่กระถางไปวางในช่องว่างของรั้วหรือการใช้บล็อกซีเมนต์สำหรับปูถนนที่มีรูเพื่อให้ต้นไม้งอกแทรกขึ้นมา เป็นต้น
- การเพิ่มชั้นดินให้กับอาคาร โดยการเพิ่มชั้นดินที่อยู่ด้านนอกของอาคารได้แก่ ระเบียงหรือส่วนที่เป็นหลังคาคอนกรีตแบน (Slab) ดังนั้นในการออกแบบจึงควรให้พื้นดังกล่าว มีลักษณะ มีขนาดพอที่จะใช้ปลูกต้นไม้หรือเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับอาคารที่นอกเหนือไปจากการปลูกในระดับดินปกติซึ่งจะทำให้ผู้อยู่ทาวน์เฮาส์ซึ่งเป็นอาคารที่ให้ความสำคัญกับการชอนชั้นในทางสูงได้มีโอกาสที่จะสัมผัสธรรมชาติได้มากขึ้น
- การเพิ่มพื้นดินให้กับถนน หรือการทำให้ถนนเสมือนเป็นสวนสาธารณะ โดยให้บริเวณริมถนนคงเป็นพื้นดินหรือเอื้อต่อการเข้าไปใช้พื้นดินเพื่อปลูกต้นไม้ได้ ไม่ใช่เป็นเพียงถนนหรือไหล่ทางที่เป็นพื้นคอนกรีตไปเสียทั้งหมด

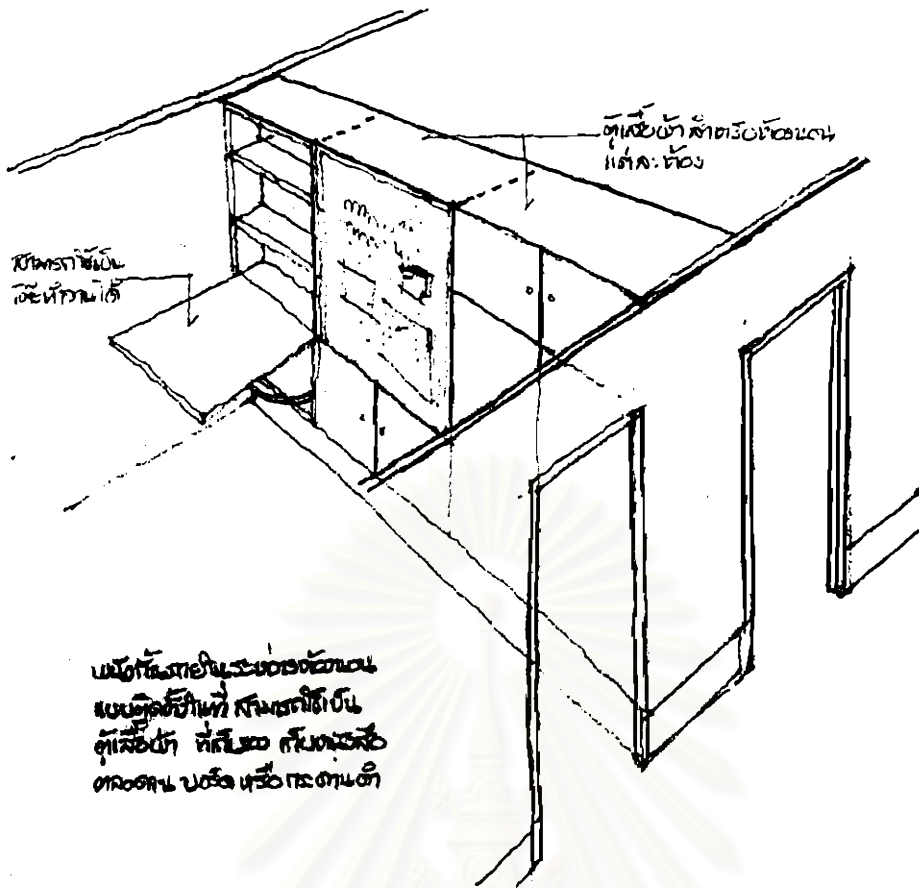
โต๊ะที่ทานกอนปะทานอนารี่ใช้เดินที่สีทามาได้ใช้สอยเองได้ใช้ด้วย.

ภาพที่ 109 ทาวน์เฮาส์เป็นสถาปัตยกรรมแห่งการมีพื้นที่เอนกประสงค์

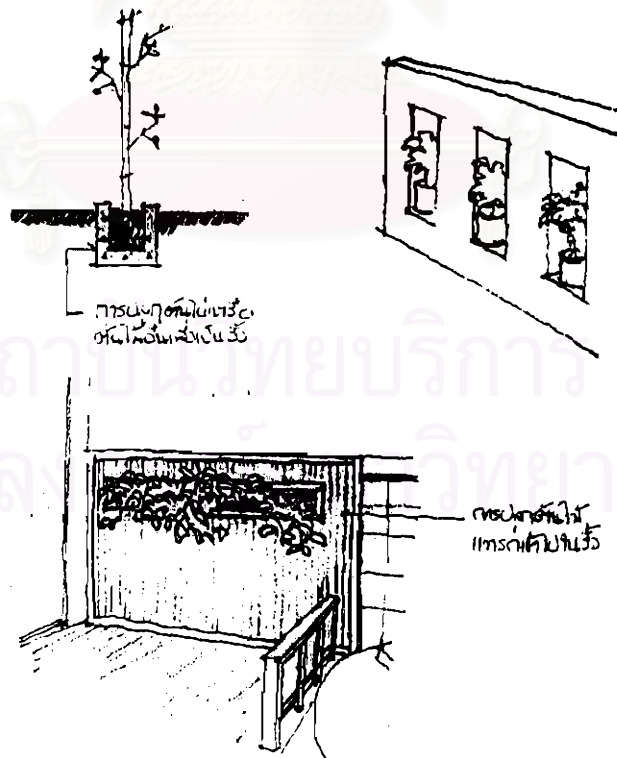
ห้องครัวไฟและซักล้างที่ส่วนเก็บของจัดอยู่เหนือโต๊ะ

ภาพที่ 110 ทาวน์เฮาส์เป็นสถาปัตยกรรมที่มีการซ้อนทับทางตั้งในพื้นที่บริการ

ผนังภายในระบอบระคายเคือง
แบบติดที่หน้าต่าง
ตู้เสื้อผ้า ที่ลิ้นชัก ตู้มดหรือ
ตากผ้า บอร์ด หรือ กระดาษดี

ภาพที่ 111 ทาวน์เฮาส์เป็นสถาปัตยกรรมที่มีผนังสำหรับเก็บของ

ภาพที่ 112 ทาวน์เฮาส์เป็นสถาปัตยกรรมที่เชื่อมต่อการมีพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้น

5.2 “ภาพที่ไม่ปรากฏ” เพื่อรองรับโลกของแต่ละบุคคล

จากที่ทราบแล้วว่า “บ้าน” เป็นพื้นที่ที่เอื้อให้ผู้ผู้มีอิสระที่จะได้คิด ได้พบพบ ได้ฝัน ได้จินตนาการ โดยพื้นที่ที่เอื้อให้เกิดสิ่งเหล่านี้ได้ก็คือ พื้นที่ที่เอื้อให้ผู้อยู่ได้อยู่ตามลำพัง ดังที่ Bachelard (1969 : 136) ได้กล่าวไว้ว่า พื้นที่ให้ออกสลับกับผู้อยู่ได้ปลีกตัวเข้าไปไซ้ ที่เหล่านั้นจะเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นส่วนตัวที่ก่อให้เกิดจินตนาการ และยิ่งผลให้เมล็ดพันธุ์แห่งความฝันโด่งดังงามต่อไป ซึ่งสเปซที่ให้ความเป็นส่วนตัวที่ชัดเจนที่สุดของทาวนเฮาส์ก็คือ “ห้องนอน” แต่ห้องนอนหรือห้องส่วนตัวไม่เพียงพอหรือเหมาะสมไปในทุกกรณีเพราะ ลักษณะเฉพาะหรือธรรมชาติของความเป็นบุคคลบางอย่างก็ต้องการสเปซในพื้นที่ร่วมที่มีลักษณะพื้นฐานที่สอดคล้องเหมาะสมกับความเป็นบุคคลของผู้อยู่แต่ละคน โดยมี “วัย” เป็นตัวแปรสำคัญ ซึ่งถ้าสามารถค้นพบว่าบริเวณใดมีลักษณะพื้นฐานพอ ก็จะสามารสรสร้างสรรค์ให้บริเวณนั้นไม่ได้เป็นเพียงแค่พื้นที่ร่วมที่รองรับประโยชน์ใช้สอยธรรมดา ๆ แต่เป็นพื้นที่ที่มีความวิเศษสามารถรองรับธรรมชาติของสมาชิกในแต่ละวัยให้แสดงออกซึ่งตัวตนอย่างแท้จริง ซึ่งพื้นที่ร่วมเหล่านี้ได้แก่

5.2.1 “ชั้นลอยใต้หลังคาโรงรถ” ที่ซุกในโลกของเด็ก

วัยเด็กเป็นวัยแห่งความบริสุทธิ์ สดใส มีชีวิตชีวา และมีธรรมชาติของความซุกซน สนุกสนาน วิ่งเล่นไปในที่ต่าง ๆ เป็นวัยที่มีอิริยาบถหลากหลายนอกเหนือไปจากอิริยาบถปกติได้แก่ วิ่ง กระโดด โดดเต็น ปีนป่าย ตีลังกา ฯลฯ มีความกระหายที่จะเรียนรู้ ทดลองสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว ซึ่งโดยทั่วไปนั้น “ที่เล่น” ในโลกของเด็กมักจะมีอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของบ้าน ไม่ว่าจะเป็นภายในบ้าน บริเวณบ้าน ตลอดจนบริเวณนอกบ้าน หรือแม้กระทั่งองค์ประกอบอื่น ๆ ภายในบ้าน ซึ่งง่ายต่อการที่เด็กจะสรรหาการเล่นเสมอ แต่ขณะเดียวกันเด็กไม่ได้ต้องการที่จะ “เล่น” หรือ “ซน” แต่เพียงอย่างเดียว เขายังต้องการที่สำหรับ “ซุก” ที่สำคัญ หลบภัย เป็นที่ไว้รักษาใจ หรือเป็นที่ที่เอื้อให้เด็กได้อยู่ตามลำพัง เอื้อให้เขาคูมีดินแดนและจินตนาการ ดังที่ Bachelard (1969 : 123-124) ได้กล่าวไว้ว่า การที่เข้าไปอยู่ในห้องแคบ ๆ คนเดียว ความแคบนั้นจะเอื้อให้ได้มีโอกาสได้ถามตัวเองว่า จะทำอะไรถ้าไม่ได้อยู่ในห้องเล็ก ๆ แบบนี้ นอกจากนี้ยังจะเห็นตัวอย่างจากข้อมูลที่นำเสนอในบทที่ 2 และบทที่ 3 ที่ว่าหนึ่งในสถานที่ในบ้านที่พวกเขาประทับใจในสมัยเด็กนั้นก็คือ มุมของเขาคูที่เขาสามารถเข้าไปหลบอยู่คนเดียว ซึ่งเป็นมุมที่ใหญ่หรือพ่อแม่ไม่คาดคิดหรือเป็นมุมที่บ้านของพวกเขาไม่ได้เตรียมไว้ให้ พวกเขาจึงเข้าไปสรรหาจากที่อื่น ๆ ในบ้านแทน เช่น ในรอยนตเก่าที่อยู่บริเวณหน้าบ้าน ในกองกระป๋องสีในบ้าน ในตู้เสื้อผ้าแม่ ตลอดจนบนกล่องครอบบันไดที่ใช้เก็บของ ซึ่งสถานที่เหล่านี้จะมีขนาดที่ไม่ใหญ่จนเกินไป แต่เป็นมุมเล็ก ๆ เป็นซอก เป็นหลืบ ที่แทรกตัวอยู่ภายในบ้าน ที่เอื้อให้เด็กได้เข้าไปแอบ เข้าไปซ่อน ซึ่งสเปซร่วมในทาวนเฮาส์ที่มีลักษณะที่เอื้อให้เมล็ดความเป็นบุคคลของเด็กได้เติบโต ก็คือ “ชั้นลอยใต้หลังคาโรงรถ” เนื่องจากเป็นที่ที่มีขนาดที่เหมาะสมสอดคล้องกับรูปร่างของเด็ก มีความเป็นชั้นลอยที่เอื้อหรือทำให้เด็กได้ปีนขึ้นไปไซ้ อีกทั้งยังเป็นที่สำคัญสำหรับเก็บของหรือเก็บความลับยังผลให้เกิดความรู้สึกถึงความเป็นส่วนตัวมากยิ่งขึ้น และของเหล่านั้นยังเป็นสะพานพาให้เขาได้คิดได้ฝันไปได้ต่าง ๆ นานา ดังนั้นชั้นลอยใต้หลังคาโรงรถจึงไม่ใช่เป็นเพียงที่เก็บของเท่านั้น แต่ต้องมีภาวะบรรยากาศที่ดีที่เอื้อให้เด็กเข้าไปอยู่เข้าไปไซ้มีช่องเปิดให้เด็กได้เรียนรู้สังเกตความเป็นไปของโลกภายนอก ตลอดจนต้องมีลักษณะที่ปลอดภัยพอสมควร (ดูภาพที่ 113 ประกอบ)

5.2.2 “เจดียงค่านหลัง” พื้นที่ส่วนตัวในโลกของผู้ใหญ่

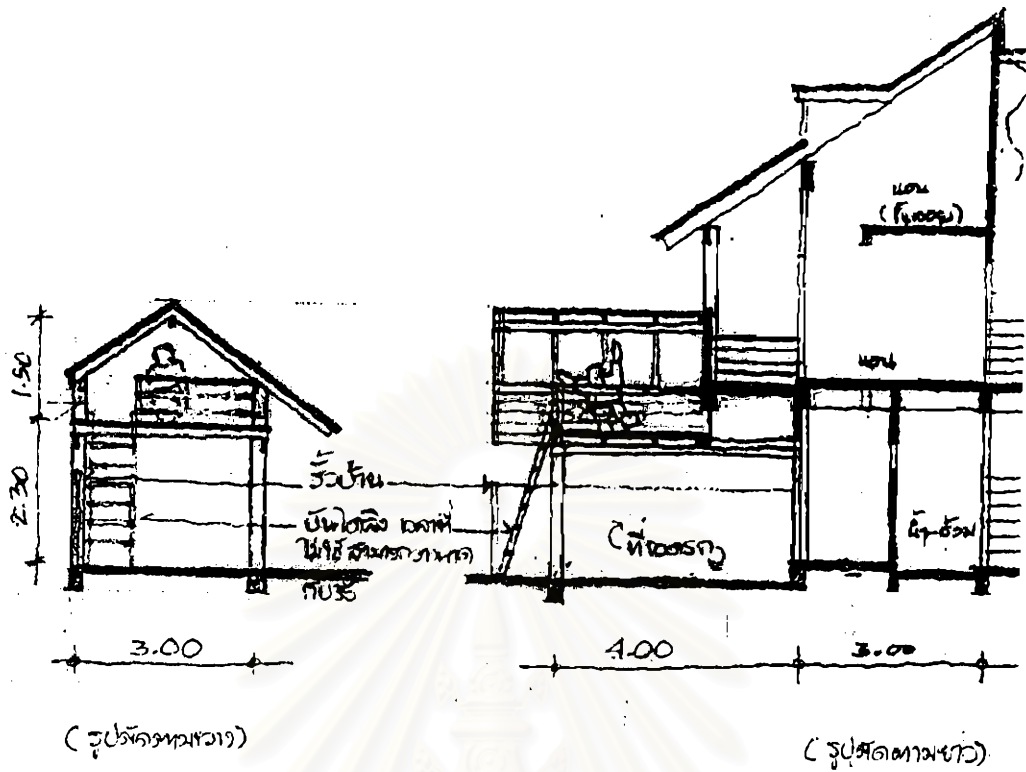
เป็นวัยที่มีความต้องการความเป็นส่วนตัวสูงและชัดเจน มีความสมบูรณ์ที่สุดทั้งร่างกายและความคิดพอที่จะออกไปใช้ชีวิตหรือสหราชอาณาจักรที่แตกต่างในโลกภายนอก และด้วยความที่พวกเขาไม่สามารถที่จะใช้ชีวิตอยู่ในห้องส่วนตัวของพวกเขาได้ตลอดเวลา เขาจึงต้องแสวงหา “สร้างสรรค์” ที่ส่วนตัวอื่นที่มีบรรยากาศที่แตกต่างเพิ่มขึ้นมา ซึ่งพื้นที่ร่วมในทาวน์เฮาส์ที่มีลักษณะพื้นฐานเหมือนเป็นห้องส่วนตัวได้อีกแห่งหนึ่งก็คือ “เจดียงค่านหลัง” เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีความสงบตัดขาดจากถนนด้านหน้าบ้านอย่างชัดเจน เป็นบริเวณที่อยู่ภายนอกทำให้ง่ายต่อการปรับเปลี่ยนใช้เป็นพื้นที่ส่วนตัวจากภายในบ้านได้ในบางครั้งด้วยช่องเปิดหรือผนังของโถงเอนกประสงค์ อีกทั้งยังมีบรรยากาศที่แตกต่างด้วยการสัมผัสและใกล้ชิดธรรมชาติ ซึ่งเป็นตัวแทนของโลกภายนอกที่พวกเขาไม่โอกาสออกไปสัมผัสหรือพบเจอ ดังนั้นเจดียงค่านหลังของทาวน์เฮาส์จึงไม่ได้มีไว้เพื่อเป็นที่นั่งเล่นพักผ่อนร่วมของครอบครัวเท่านั้น ยังมีมิติที่รองรับความเป็นส่วนตัวของผู้ใหญ่ซ่อนอยู่ด้วย (ดูภาพที่ 114 ประกอบ)

5.2.3 “ซันพักหน้าบ้าน” ที่รองรับความเป็นบุคคลของพ่อบ้าน

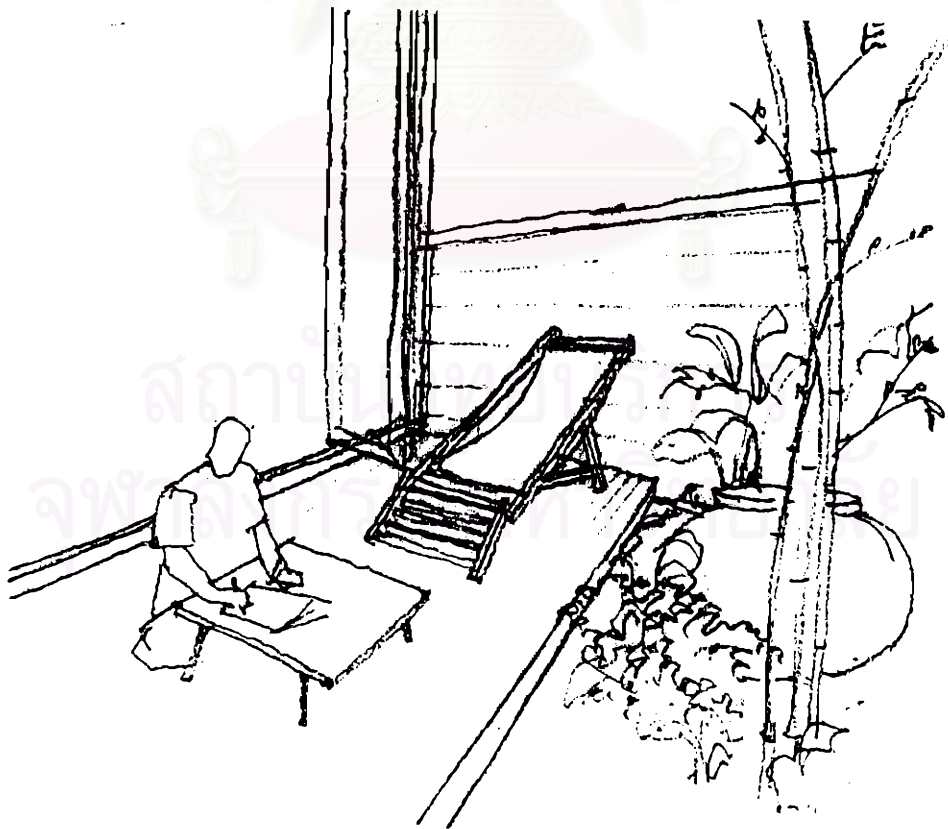
ด้วยธรรมชาติของบ้านนั้นย่อมมีการเสื่อมสลายหรือมีการชำรุด สึกหรือ ไปตามกาลเวลา บ้านจึงต้องการการดูแลการบำรุงซ่อมแซมขนานไปกับชีวิตของผู้อยู่ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวนี้มากที่สุดก็คือ “พ่อบ้าน” ซึ่งเป็นผู้ที่มีธรรมชาติของความเป็นช่างอยู่ในตัว ถึงแม้จะไม่ได้เป็นช่างที่มีฝีมือหรือเป็นอาชีพก็ตาม อย่างน้อยถ้าบ้านมีเรื่องที่จะต้องให้ซ่อมแซมที่ไม่เหลือยากกว่าแรง พวกเขาอีกก็จะพยายามแก้ไขปัญหานั้นด้วยตัวเองในระดับหนึ่งเพราะในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ นั้นไม่คุ้มกับการรอช่างและไม่คุ้มกับการเสียค่าแรง ซึ่งสเปซที่เอื้อหรือเหมาะสมกับธรรมชาติเหล่านี้ที่สุดก็คือ Workshop ซึ่งเป็นห้องที่ช่างทำงาน เก็บของ เก็บเครื่องมือเครื่องไม้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ แต่ด้วยข้อจำกัดที่ทาวน์เฮาส์โดยทั่วไปไม่มีพื้นที่ไม่มากนักและบางครั้งก็ต้องรองรับการอยู่อาศัยของครอบครัวใหญ่ทำให้ไม่มีที่ว่างพอที่จะเป็นห้อง Workshop นี้ได้ จึงจำเป็นต้องไปใช้พื้นที่ร่วมอื่นของบ้านแทน และพื้นที่ร่วมของบ้านที่มีลักษณะที่เหมาะสมที่จะเป็น Workshop หรือเป็นสเปซที่สามารถรองรับความเป็นบุคคลของ “พ่อบ้าน” ให้เขาได้มีโอกาสแสดงธรรมชาติพื้นฐานที่อยู่ลึก ๆ ในตัวเขาที่เอื้อให้เกิดการสร้างสรรค์หรือแปลงจินตนาการให้ปรากฏเป็นความจริงที่มีค่า นำความภาคภูมิใจมาสู่เขาและครอบครัวก็คือ “ซันพักหน้าบ้าน” เนื่องจากมีความโล่ง แสงธรรมชาติเข้าถึง มีหลังคาคลุม มีขนาดพอเหมาะ เป็นบริเวณที่อยู่ภายนอกทำให้ทำความสะอาดง่าย มีการยกพื้นทำให้สะอาดพอที่จะใช้เป็นโต๊ะและเก้าอี้สำหรับทำงานได้ในตัวโดยไม่จำเป็นต้องมีเฟอร์นิเจอร์อื่นเข้ามาเสริม อีกทั้งยังเป็นส่วนที่อยู่ใกล้กับส่วนเก็บของซึ่งสามารถใช้เป็นที่เก็บอุปกรณ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ ได้อีกทางหนึ่ง (ดูภาพที่ 115 ประกอบ)

5.2.4 “โถงเอนกประสงค์” ที่อยู่ของคนชรา

เป็นวัยที่มากด้วยประสบการณ์ เป็นศูนย์รวมของบ้าน สภาพร่างกายเริ่มเสื่อมถอยเหนื่อยล้า มีอิริยาบถที่สำคัญก็คือการนั่งพักและนอนพัก เป็นผู้ที่อยู่บ้านตลอดเวลา ในช่วงเวลากลางวันมักจะใช้ “โถงเอนกประสงค์” ที่ชั้นล่างเพื่อรองรับความเป็นบุคคลของตนเอง เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีประโยชน์ใช้สอยครบครัน โดยไม่จำเป็นต้องเคลื่อนที่เพื่อเปลี่ยนระดับของพื้นมากนัก อีกทั้งยังเป็นบริเวณที่เอื้อให้สัมผัสใกล้ชิดธรรมชาติและลูกหลานอันเป็นสัญญาณแห่งชีวิตเพื่อให้เกิดชีวิตชีวา ดังนั้นในการออกแบบโถงเอนกประสงค์สำหรับทาวน์เฮาส์ จะต้องมึลักษณะที่ต้องรองรับข้อจำกัดทางด้านร่างกาย ไม่เป็นการทำลายสุขภาพ มีความปลอดภัย และมีส่วนส่งเสริมให้สุขภาพกายและใจของคนชราในทุกๆ ของชีวิต ไม่ว่าจะในยามปกติ ยามเจ็บป่วย หรือในยามที่ชราภาพมาก ๆ (ดูภาพที่ 116 ประกอบ)

ภาพที่ 113 "ชั้นลอยได้หลังคาโรงรถ" ที่ซุกในโลกของเด็ก

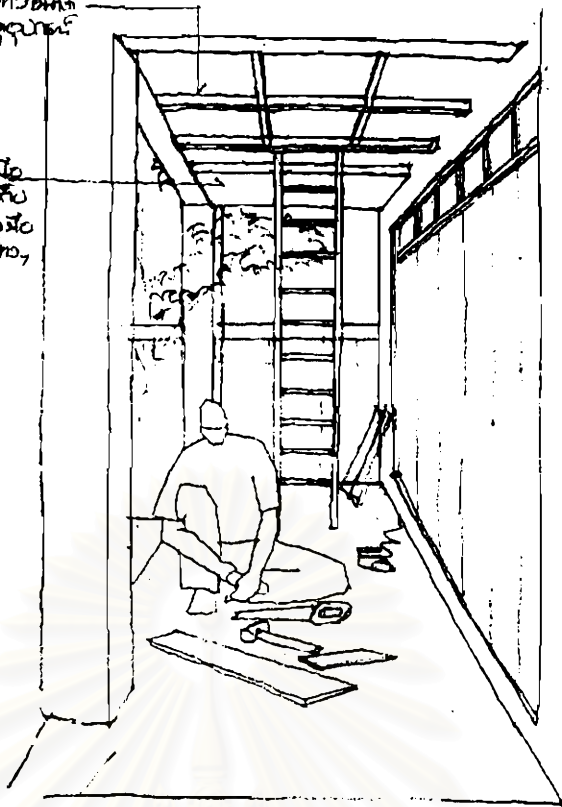

ภาพที่ 114 "เจ็ลียงค่านหลัง" พื้นที่ส่วนตัวในโลกของผู้ใหญ่

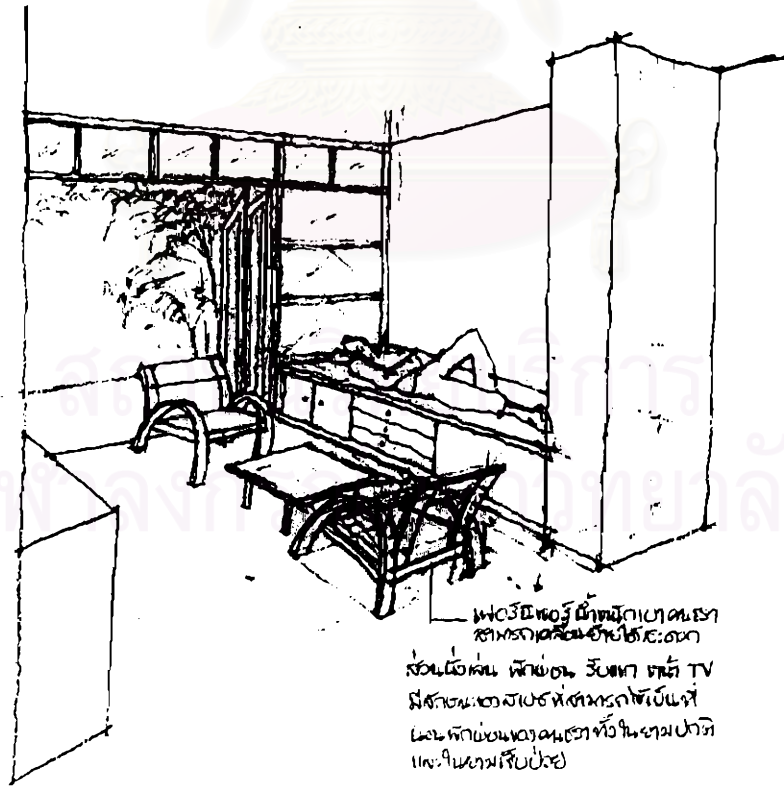

โครงที่หันหน้าที่วางพาด
หรืออาจใช้วัสดุประเภท
อื่น,

พื้นชั้นและผนัง
ใช้วัสดุที่ทนไฟ, ไม้
หรือใช้วัสดุอื่นที่
ทนไฟได้,

ภาพที่ 115 "ช่างพักหน้าบ้าน" ที่รองรับความเป็นบุคคลของพ่อบ้าน

พ่อบ้านหรือมีที่พักคนเรา
สามารถคิดค้นใช้วัสดุ
ส่วนเนื้อคน พักผ่อน รับประทานอาหาร
มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกับพื้นที่
และพักผ่อนของคนเราทั้งในยามปกติ
และในยามเจ็บป่วย

ภาพที่ 116 "โดงเอนกประสงค์" ที่อยู่ของคนชรา

5.3 “ภาพที่กำลังจะปรากฏ” เพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนและต่อเติม

ธรรมชาติของชีวิตมนุษย์มีการแปรเปลี่ยนในแง่ต่าง ๆ ขนานไปกับการเปลี่ยนแปลงของเวลาไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในแง่ของวัย จำนวนสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความต้องการหรือจินตนาการของผู้อยู่ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีทั้งที่สามารถคาดเดาได้ และการเปลี่ยนแปลงที่อยู่เหนือความคาดหมาย เพราะฉะนั้นจึงไม่สามารถที่จะออกแบบทาวนเฮาส์ให้ถูกจิต ถูกใจ ถูกกายผู้อยู่อย่างสมบูรณ์ได้ ถึงแม้ว่าหนึ่งทาวนเฮาส์จะถูกออกแบบให้รองรับเรื่องหลักหรือสิ่งจำเป็นต่อการอาศัยอยู่ดังเช่นที่เกิดขึ้นใน 2 ภาพแรกก่อนหน้านี้ (ภาพปรากฏและภาพไม่ปรากฏ) แต่อีกด้านหนึ่งนั้น ทาวน์เฮาส์ควรทิ้งร่องรอยบางอย่างที่เอื้อให้ผู้อยู่ได้เลือก ได้สร้าง ได้สรรค์ ภาพที่กำลังจะปรากฏของทาวน์เฮาส์ให้สอดคล้องเหมาะสมกับครอบครัวผู้อยู่อย่างแท้จริง และเพื่อสนองต่อการทิ้งร่องรอยนี้ ทาวน์เฮาส์จะต้องเป็น

5.3.1 สถาปัตยกรรมที่มีสเปซบางแห่งไม่สมบูรณ์

เป็นการไม่กำหนดขอบเขตของการใช้พื้นที่อย่างชัดเจนในบางบริเวณ แต่เป็นเพียงกำหนดภาพหรือกรอบของสเปซคร่าว ๆ ว่าบริเวณดังกล่าวรองรับกิจกรรมใด แต่ไม่ทราบอย่างแน่ชัดว่าบริเวณนั้นมีรายละเอียดของกิจกรรมเป็นอย่างไร ซึ่งบริเวณที่มีลักษณะสเปซที่ไม่สมบูรณ์นี้จะต้องเป็นบริเวณที่มีโอกาสเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น จำนวน วัย ลักษณะ และความต้องการของสมาชิกสูง ได้แก่ (ดูภาพที่ 117 และ 118 ประกอบ)

- พื้นที่ส่วนตัว จำนวนและขนาดของพื้นที่ขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิก และความต้องการของผู้ใช้เป็นหลัก ซึ่งแต่ละครอบครัวย่อมมีความแตกต่างกัน เพราะฉะนั้นสเปซชั้นบนซึ่งเป็นห้องส่วนตัวของทาวน์เฮาส์จึงไม่จำเป็นต้องมีผนังกันระหว่างห้อง แต่ทั้งนี้ที่ว่างให้ผู้อยู่ได้มีโอกาสได้เลือก ได้จัด ได้สร้างหรือต่อเติมให้สอดคล้องกับจำนวนและความต้องการด้วยผนังภายในที่เข้ามาทำที่หลัง หรือผนังที่สามารถเคลื่อนที่หรือเคลื่อนย้ายตำแหน่งไปตามรูปแบบและขนาดของห้องที่ผู้อยู่ต้องการ เป็นต้น
- ที่อยู่สำหรับคนที่ชราภาพมาก เป็นช่วงเวลาที่สมาชิกแต่ละคนในครอบครัวจะต้องประสบ คือ เป็นช่วงเวลาที่มีความชราภาพมากจนไม่สามารถที่จะเดินขึ้นไปนอนที่ชั้นบนได้ ดังนั้นส่วนหนึ่งของโถงเอนกประสงค์จึงควรเตรียมสเปซเพื่อรองรับการเป็นที่อยู่ของคนชราในช่วงบั้นปลายของชีวิตไว้ด้วย โดยสเปซนี้ไม่จำเป็นต้องกันห้องหรือกำหนดขอบเขตอย่างชัดเจนตายตัว เพราะเมื่อคนชราตายลงสเปซในพื้นที่รวมนี้ก็กลับมารองรับกิจกรรมหลักในสภาพปกติได้เหมือนเดิม
- ที่เก็บของหลัก เป็นส่วนที่ไร้เก็บของที่หลากหลายซึ่งไม่สามารถคาดเดาได้ว่าเป็นของชนิดใด ขนาดเท่าใด จึงไม่จำเป็นต้องมีลักษณะเป็นห้องอย่างสมบูรณ์ ซึ่งการทำเช่นนี้จะทำให้สเปซสามารถเปิดรับการเก็บของที่มีความหลากหลายยิ่งขึ้น เมื่อทราบอย่างแน่ชัดแล้วว่า “ของ” ที่นำมาเก็บเป็นของแบบไหน ต้องการลักษณะของสเปซแบบใด จึงทำผนังที่เคลื่อนให้สามารถรองรับกับ “ของ” นั้นในภายหลัง

5.3.2 สถาปัตยกรรมที่สนองต่อการเติบโตทางตั้งของพื้นที่ส่วนตัว

ด้วยความที่ทาวน์เฮาส์เป็นที่พักอาศัยที่มีพื้นที่จำกัดจึงมีโอกาสเป็นไปได้ที่ขนาดและจำนวนพื้นที่ส่วนตัวหรือห้องนอน ไม่เพียงพอกับความต้องการหรือไม่สอดคล้องกับจำนวนของผู้อยู่โดยเฉพาะในครอบครัวขนาดใหญ่ จึงจำเป็นต้องเพิ่มพื้นที่ขึ้นมาเพื่อรองรับกับสิ่งเหล่านี้ แต่ทาวน์เฮาส์ไม่มีพื้นที่ทางราบมากพอที่จะนำมาใช้งานได้ จึงต้องตั้งร่องรอยของสเปซภายในพื้นที่ส่วนตัวเพื่อเอื้อให้เกิดการต่อเติมเพื่อเพิ่มพื้นที่ภายใต้กรอบของอาคารที่มีอยู่ เพราะฉะนั้น นอกจากชั้นบนของทาวน์เฮาส์จะไม่มีผนังกันระหว่างห้องแล้ว ก็ควรเตรียมพื้นที่ใต้หลังคาเหนือห้องนอนให้เอื้อต่อการต่อเติมเพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอยให้รองรับความต้องการหรือสอดคล้องกับจำนวนสมาชิกในครอบครัวด้วย โดยพื้นที่ใต้หลังคานี้อาจอยู่ในรูปของชั้นลอยที่ซ่อนอยู่ภายในห้องนอน หรืออยู่ในรูปของการแยกเป็นห้องใต้หลังคาอย่างชัดเจน และไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตาม หลังคาทาวน์เฮาส์จะต้องมีการป้องกันความร้อนและมีการระบายอากาศที่ดี เพื่อให้สามารถเข้าไปใช้งานได้จริงในทุก ๆ ช่วงของเวลา (ดูภาพที่ 119 ประกอบ)

5.3.3 สถาปัตยกรรมที่ทิ้งร่องรอยของ “โครงสร้าง” ไว้กับองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม

ในการที่จะให้ผู้อยู่มีโอกาสปรับเปลี่ยน ต่อเติมทาวน์เฮาส์ เพื่อรองรับกับความต้องการได้ง่ายและประหยัดนั้น ปัจจัยสำคัญ คือ การเตรียมโครงสร้างเพื่อรองรับกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น เพราะเมื่อมีการเตรียมโครงสร้างไว้แล้ว การจะนำองค์ประกอบอื่นเข้ามาเสริมเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงในบริเวณนั้น ๆ ก็ทำได้ง่ายและประหยัดไปในตัว เพราะฉะนั้นองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมเช่น ฝา คร่าวฝ้าเพดาน ควรทำหน้าที่เป็นโครงสร้างได้ในตัว หรือถ้าองค์ประกอบใดมีหน้าที่เป็นโครงสร้างอยู่แล้วเช่น เสา ก็อาจจะมีย่องรอยของโครงสร้างประกอบเพื่อให้เสาทำหน้าที่มากกว่าที่เป็นอยู่เช่น เสาที่มีเคียวยื่นออกมาเพื่อแขวน พาด สิ่งต่าง ๆ เป็นต้น

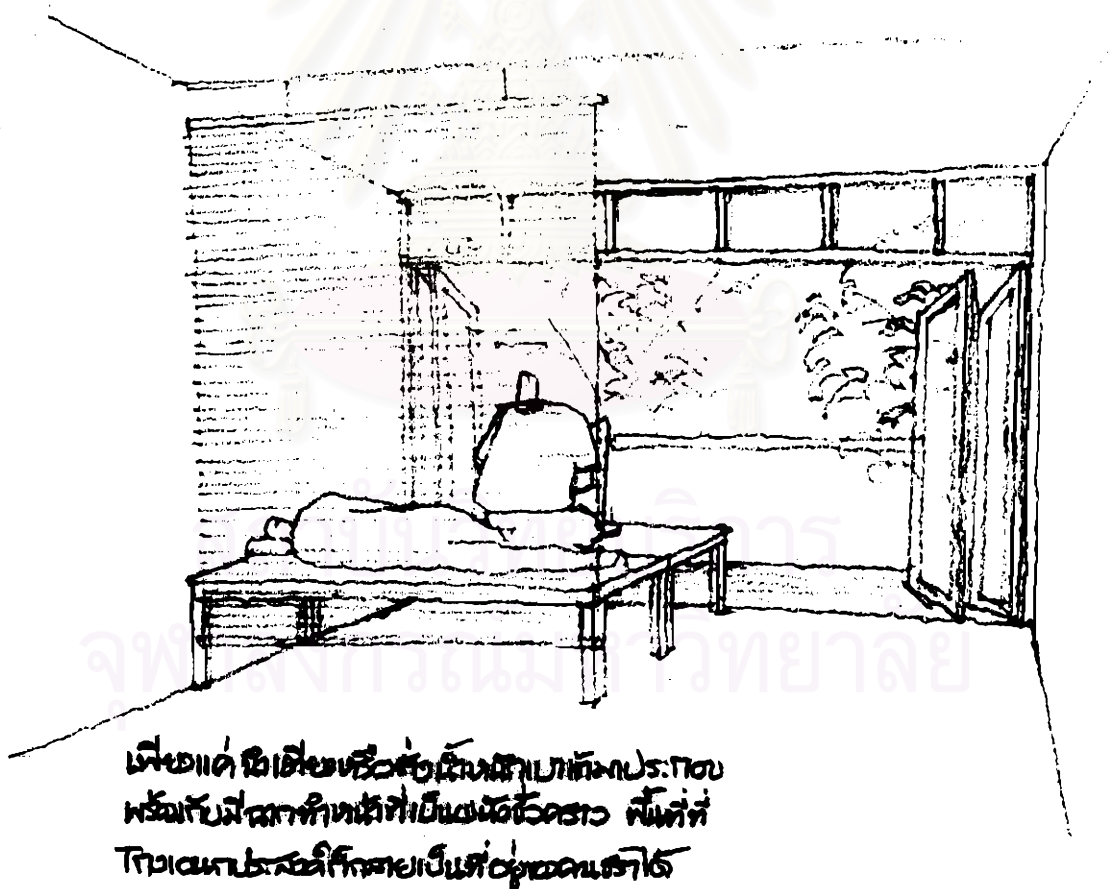
การทิ้งร่องรอยของโครงสร้างไว้กับองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมไม่จำเป็นต้องทำให้ทุกส่วนหรือทุกบริเวณ แต่ควรทำให้บริเวณที่มีโอกาสที่จะปรับเปลี่ยนหรือต่อเติมสูงเช่น บริเวณพื้นที่ส่วนตัวที่ชั้นบน (ต่อเติมพื้นที่ชั้นลอยหรือพื้นที่ห้องใต้หลังคา) โดยอาจจะทำให้ผนังภายในห้องที่ชั้นบนมีลักษณะเป็นบาคานหรือมีลักษณะโครงสร้างฝ้าเพดานที่แข็งแรงเพื่อรองรับพื้นที่จะมีในอนาคต เป็นต้น โดยร่องรอยของโครงสร้างเหล่านี้สามารถออกแบบให้กลมกลืนหรือเป็นส่วนประดับตกแต่งตัวอาคารได้อีกทางหนึ่ง (ดูภาพที่ 119 ประกอบ)

5.3.4 สถาปัตยกรรมที่มีองค์ประกอบและเฟอร์นิเจอร์ที่ง่ายต่อการเคลื่อนที่

เป็นการทำให้องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมและเฟอร์นิเจอร์บางส่วนของทาวน์เฮาส์มีลักษณะที่ไม่ยึดติดตายตัว แต่มีความยืดหยุ่นสูง ง่ายต่อการปรับเปลี่ยน ทำให้ทาวน์เฮาส์ที่มีความจำกัดของพื้นที่สามารถรองรับประโยชน์ได้หลากหลาย ในสเปซหนึ่ง ๆ สามารถปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับหรือสอดคล้องกับกิจกรรมและความต้องการที่เปลี่ยนไปพลอยให้เกิดความใหม่ ปลูกใจผู้อยู่ให้ตื่นหรือมีชีวิตชีวาอยู่เสมอ

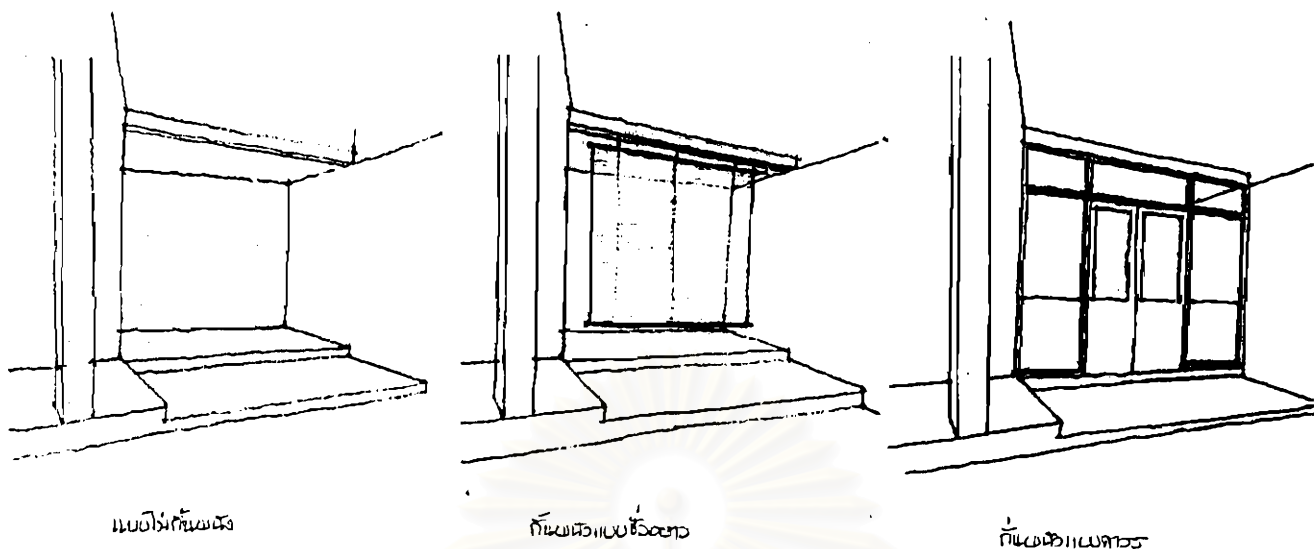
องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่ง่ายต่อการเคลื่อนที่จะเป็นไปได้ 2 ลักษณะ โดยลักษณะแรกเป็นลักษณะที่สามารถปรับเปลี่ยนกลับไปกลับมาได้ ซึ่งจะมีผลทำให้สเปซมีรูปร่าง มีขนาด มีบรรยากาศที่เปลี่ยนไปเป็นการชั่วคราว เช่น การมีช่องเปิดเป็นบานพับหรือบานเลื่อนขนาดใหญ่เต็มผนังหรือเป็นผนังภายในที่ยก เคลื่อนที่ เคลื่อนย้ายได้สะดวก ทำให้ผนังด้านนั้นเสมือนเคลื่อนที่กลับไปกลับมาเพื่อรองรับกิจกรรมและความต้องการที่เปลี่ยนไป ส่วนในอีกลักษณะหนึ่งนั้น เป็นลักษณะขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมเป็นแบบชั่วคราวง่ายต่อการแปรรูปลักษณะ ใดๆ ในช่วงเวลาหนึ่งให้รองรับประโยชน์ใช้สอยที่เพิ่มขึ้นหรือรองรับประโยชน์ใช้สอยใหม่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น การนำเอาพื้นเข้ามาประกอบเพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่ได้หลังค่าสำหรับใช้เป็นพื้นที่ส่วนตัว เป็นต้น โดยลักษณะนี้องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมจะต้องมีรอยต่อที่ไม่ตายตัว น้ำหนักเบา ง่ายต่อการถอดประกอบ เช่น การเข้าเดือย การใช้น็อตหรือสกรู เป็นต้น

สำหรับในส่วนของเฟอร์นิเจอร์ที่ง่ายต่อการเคลื่อนที่นั้น เฟอร์นิเจอร์บางอย่างของทวานเฮาส์เช่น โต๊ะ เก้าอี้ มีขนาดเล็กไม่ใหญ่เกินไปนัก สามารถเคลื่อนย้ายจัดเก็บได้สะดวกภายในเนื้อที่อันจำกัดของทวานเฮาส์ เมื่อเป็นเช่นนี้ จะเป็นการใช้เฟอร์นิเจอร์อย่างคุ้มค่า ประหยัด เหมาะสมกับฐานะครอบครัวที่อยู่อาศัยในทวานเฮาส์ เพราะเฟอร์นิเจอร์ที่อยู่ในสเปซหนึ่งสามารถที่จะเคลื่อนย้ายหรือยกไปไว้ในสเปซอื่นเพื่อรองรับกิจกรรมอื่นที่เปลี่ยนไปในบางเวลา ซึ่งเสมือนเป็นการใช้เฟอร์นิเจอร์ทดแทนกันได้ นอกจากนี้เฟอร์นิเจอร์ดังกล่าวยังง่ายต่อการจัด ปรับเปลี่ยน ตกแต่ง ให้สอดคล้องกับความต้องการ ยังผลให้บ้านไม่มีความซ้ำซากจำเจ ทำให้ผู้อยู่เกิดชีวิตชีวาอยู่เสมอ

เฟอร์นิเจอร์ที่เคลื่อนย้ายได้หรือปรับเปลี่ยนรูปร่างประกอบ
หรือเก็บเข้าที่เก็บที่ผนังหรือโต๊ะ พื้นที่ที่
ใช้เฉพาะบุคคลก็กลายเป็นที่ของทุกคนได้

ภาพที่ 117 ทวานเฮาส์เป็นสถาปัตยกรรมที่มีสเปซบางแห่งไม่สมบูรณ์ในลัคนที่เป็นที่อยู่สำหรับผู้ที่ชราภาพมากๆ

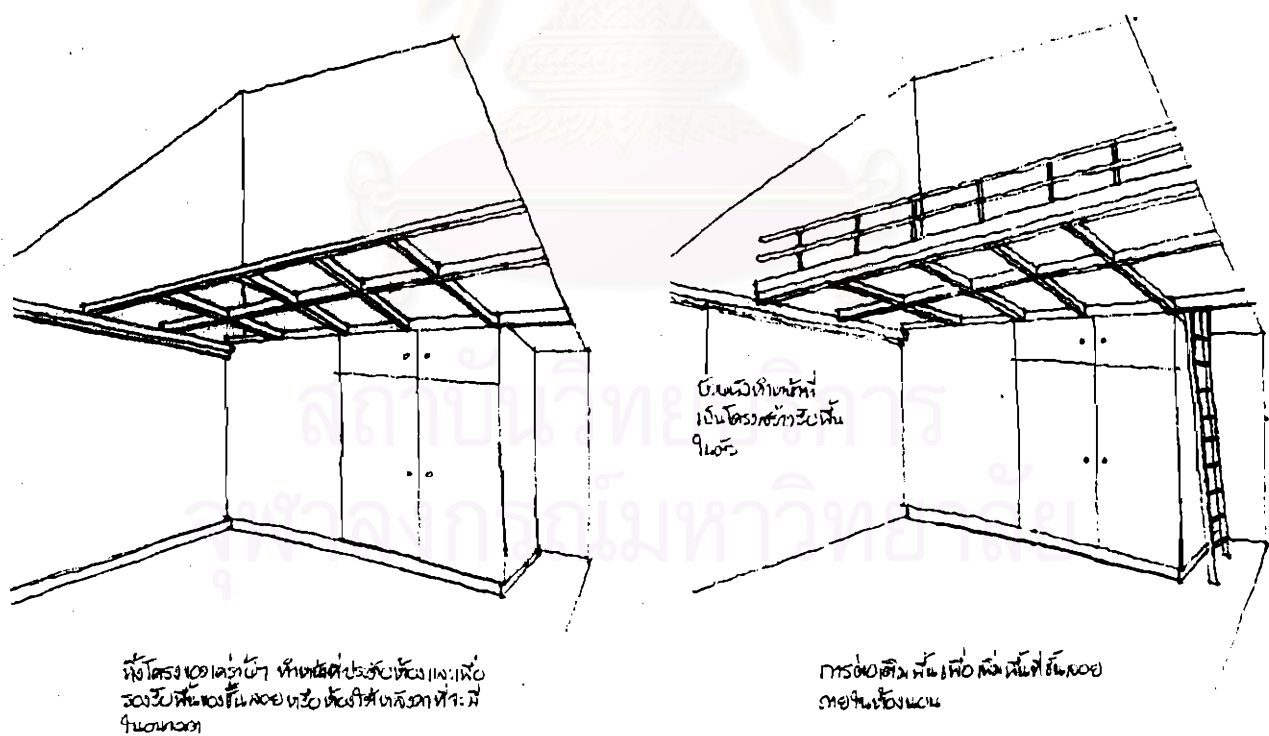

แบบไม่มีกันชน

กันชนแบบซี่ตา

กันชนแบบตาช

ภาพที่ 118 ทาวน์เฮาส์เป็นสถาปัตยกรรมที่มีสเปซบางแห่งไม่สมบูรณ์ในส่วนที่เก็บของหลัก

ห้องโถง ๒๐๑ โครงสร้าง ที่ผนังตั้งรับคานและเพดาน
รองรับพื้นของชั้นลอย ๒๐๒ ตั้งรับคานค้ำที่มี
ในแนวทแยง

ชั้นแนวเก็บของที่
เป็นโครงสร้างรับพื้น
๑.๕๐๖

การต่อเติมพื้นเพื่อรองรับชั้นลอย
ภายในห้องนอน

ภาพที่ 119 ทาวน์เฮาส์เป็นสถาปัตยกรรมที่สนองต่อการเติบโตทางตั้งของพื้นที่ส่วนตัว และทิ้งร่องรอยของ "โครงสร้าง" ไว้กับองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม